

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

دولت جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

دولت جمهوری اسلامی
افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

مؤسسات خیریه و دائره کار آنها در فقه اسلامی و قوانین افغانستان پایان نامه ماستری

محصل: عبدالمطلب "بنوری"

استاد رهنما: دکتور رفیع الله "عطاء"

سال: ۱۴۰۰ هـ ش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپارتمنت فقه و قانون

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترم عبدال مطلب ولد عبدالحی ID: SH-MSF-98-508 محصل دور هفتم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: مؤسسات خیریه و دائره کار آنها در فقه اسلامی و قوانین افغانستان به روز ۱۳۹۸ تاریخ ۲۱ / ۱ / ۱۴۰۰ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۰ (نمره به عدد) نود پور (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	استاد وزیر محمد سعیدی	عضو هیات	
۲	دکتور نجیب الله صالح	عضو هیات	
۳	دکتور رفیع الله عطاء	استاد رهنما و رئیس جلسه	

..... معاون علمی

..... امر بورد ماستری

خلاصه بحث

۱- دین مبین اسلام، متبعین خویش را همیشه به عمل خیر و نیک تشویق و ترغیب نموده است که از همان عمل خیر یک بخش مهم آن در عصر حاضر بنام "مؤسسات خیریه" یاد می شود که توسط آن خیلی کارها و اعمال سخت صورت می گیرد که انسان به تنهایی توان انجام دادن آنها ندارد، لذا بنده در بحث پایان نامه خویش موضوع "مؤسسات خیریه و دائره کار آنها در فقه اسلامی و قوانین افغانستان" را انتخاب نمودم تا در روشنی فقه و قوانین افغانستان و خصوصاً قانون مؤسسات خیریه، تحت بررسی خود قرار دهم تا که اهمیت و حدود صلاحیت آنها طبق روشنی شریعت و قانون خوبتر آشکار و واضح گردد. و مؤسسات خیریه عبارت است: "از سازمان های اجتماعی که برای نفع رساندن به مردم ایجاد شود و اهداف شان کسب مادیات نباشد".

۲- اهمیت موضوع مؤسسات خیریه در جهان امروز به حدی است که ارتباط مستقیم با فرد و دولت را دارد؛ زیرا که هیچ مجتمع انسانی از این مؤسسات خیریه خالی نیست، از این جهت نیاز میرم است که احکام فقهی و قانونی مؤسسات خیریه و دائره کار آنها دانسته شود تا که هیچ فرد در قبال آن در شبهات و تردد واقع نشود، اگرچه در زبان عربی بعض جزئیات این موضوع در کتابها و رسائل مختلف مطرح شده است اما نه بطور کلی که نیاز جامعه را رفع بکند و خاصاً طبق جستجو و تلاش بنده در افغانستان در این موضوع کتاب و یا رساله مستقلی در زبان های ملی نوشته نشده است، لذا بنده بنا بر مشوره با اساتیده و دوستان لازم دانستم که در زبان دری بحث در این مورد صورت بگیرد تا خلای که وجود دارد رفع گردد و موارد فقهی آن با قوانین افغانستان مقایسه شود با این امید که خدمتی در جامعه صورت گیرد.

۳- هدف از این بحث، بیان نمودن جواب این سوال اصلی: مؤسسات خیریه چیست، موقف فقه اسلامی و قوانین افغانستان در قبال آن چگونه است؟ و سوالات ذیلی آن می باشد.

۴- نفس عمل خیر در طول تاریخ اسلامی از ابتداء موجود بوده ولی اما عمل خیر بشکل مؤسسات خیریه در قرن نوزدهم میلادی نشأت یافته که در این قرن مؤسسات گوناگون بوجود آمد و اولین مؤسسه در سال 1863م بنام "مؤسسه جنیف" تأسیس شد و در تأسیس آن شخصی بنام "هنری دونان" ایتالیایی دست دراز داشت، و این مؤسسه خیریه در ابتداء برای مداوات زخمی ها در میدان جنگ ساخته شده بود ولی بعداً یک بخش مهمی "مؤسسه صلیب سرخ" شناخته شد.

و در سطح افغانستان، تاریخچه سازمانهای غیر دولتی در افغانستان به سالهای ۱۹۸۱ میلادی یا 1360_1359 هـ ش بر می گردد. بعد از اشغال شوروی سابق، مردم افغانستان جنگ مقاومت را علیه آنان آغاز نمودند و در همین زمان نشأه مؤسسات خیریه در سطح افغانستان شروع شد.

۵- مؤسسات خیریه بر دو نوع بوده: اول: مؤسسات خیریه دولتی، دوم: مؤسسات خیریه غیر دولتی که در بیشترین احکامات حکم هر نوع آن، از یکدیگر مختلف می باشد.

۶- در قانون مدنی افغانستان، در مبحث هفتم از ماده (455) الی ماده (471) یعنی (17) ماده در رابطه به مؤسسات خیریه ذکر شده است، و در این ماده ها، تعریف، اصول و مقررات فعالیت و روش گرفتن جواز کار آنها، و در صورت نقض قوانین برخورد قانونی با ایشان چه گونه خواهد شد. و غیر از آن قانونی بنام قانون مؤسسات غیر دولتی مشهور است که بر (۴۸) ماده مشتمل است که در آن هم نیز اکثر بر شکلیات و کارهای اداری مؤسسات بحث شده است و در باره احکام فقهی خیلی کمتر توجه شده است.

۷- منابع مالی مؤسسات خیریه مختلف بوده که از میان آنها اکثر و بیشتر اموال زکات و تبرّعات می باشد، و همچنان تصرف مؤسسات خیریه در این اموال نیز مختلف بوده که در بعض آنها بطور عمومی بدون شرائط تصرف کرده می توانند و در بعض دیگری بعد از تحقق شرائط مربوطه، تصرف کرده می توانند

۸- در نزد مؤسسات خیریه اموالی که برای صرف نمودن به فقراء و مستحقین جمع شده است در آن، زکات واجب نیست.

۹- کارکنان که در مؤسسات خیریه مصروف کار اند، برای شان لازم است که از تمام صفات و ویژگیهای که برای یک کارمند لازم است متصف باشند؛ زیرا که ایشان نماینده ای خیر هستند.

فهرست مطالب

۱	مقدمه.....
۲	بیان مسئله.....
۳	مشکله بحث.....
۳	اهمیت موضوع.....
۳	پرسش های اصلی و فرعی تحقیق.....
۴	اسباب انتخاب موضوع.....
۵	روش نوشتن موضوع.....
۶	پیشینه تحقیقی موضوع.....
۸	مشکلات و موانع تحقیق.....
۹	طرح تحقیق (خطه بحث).....
فصل تمهیدی: تعریف عنوان، اهمیت مؤسسات خیریه، اهداف و ثمرات آنها	
۱۴	مبحث اول: تعریف عنوان.....
۱۴	مطلب اول: معنی لغوی خیر.....
۱۶	مطلب دوم: معنی اصطلاحی خیر.....
۱۶	مطلب سوم: تعریف مؤسسات.....
۲۰	مبحث دوم: اهمیت مؤسسات خیریه، اهداف و ثمرات آنها.....
۲۰	مطلب اول: اهمیت عمل اجتماعی در اسلام.....
۲۱	مطلب دوم: اهمیت عمل خیر در اسلام.....
۲۴	مطلب سوم: اهداف مؤسسات خیریه.....
۲۵	مطلب چهارم: ثمرات مؤسسات خیریه.....
۲۸	مبحث سوم: منشأ پیدایش و تاریخچه مؤسسات خیریه و ضرورت آنها.....
۲۸	مطلب اول: منشأ پیدایش مؤسسات خیریه.....
۳۰	مطلب دوم: تاریخچه مؤسسات خیریه.....
۳۶	مطلب سوم: دائره کار مؤسسات خیریه.....
۴۳	مطلب چهارم: ضرورت و نیاز به مؤسسات خیریه.....

- مبحث چهارم: اقسام مؤسسات خیریه و تکلیف فقهی و قانونی آنها..... ۴۵
- مطلب اول: اقسام مؤسسات خیریه و تکلیف فقهی آنها..... ۴۵
- مطلب دوم: قوانین مؤسسات در افغانستان..... ۴۷
- مطلب سوم: احکام فقهی قوانین مؤسسات..... ۴۸

فصل اول: احکام منابع مالی مؤسسات خیریه از دیدگاه فقه و قانون

- مبحث اول: کمک گرفتن مؤسسات خیریه..... ۵۶
- مطلب اول: کمک گرفتن از حکومت اسلامی..... ۵۶
- مطلب دوم: کمک گرفتن از حکومت و یا جمعیت های غیر اسلامی..... ۵۷
- مبحث دوم: وقف کردن به مؤسسات خیریه از دیدگاه فقه و قانون..... ۵۸
- مطلب اول: تعریف لغوی و اصطلاحی وقف در فقه و قانون..... ۵۸
- مطلب دوم: فائده گرفتن مؤسسات از اموال وقف از دیدگاه فقه و قانون..... ۶۰
- مطلب سوم: حکم تأسیس صندوق های وقفی..... ۶۲
- مبحث سوم: دادن زکات به مؤسسات خیریه..... ۶۳
- مطلب اول: تعریف لغوی و اصطلاحی زکات..... ۶۳
- مطلب دوم: حکم جمع نمودن مؤسسات اموال زکات..... ۶۴
- مطلب سوم: ذخیره نمودن اموال زکات..... ۶۶
- مطلب چهارم: طلب نمودن مؤسسات خیریه تعجیل زکات قبل از وجوب آن..... ۷۰
- مبحث چهارم: جمع کردن صدقات و تبرّعات در مؤسسات خیریه..... ۷۴
- مطلب اول: معنی لغوی صدقات..... ۷۴
- مطلب دوم: معنی اصطلاحی صدقات..... ۷۴
- مطلب سوم: کدام شخص در صدقات حق تصرف را دارد؟..... ۷۵

فصل دوم: احکام تصرفات مالی مؤسسات خیریه

- مبحث اول: تصرفات مؤسسات خیریه در اموال زکات..... ۷۷
- مطلب اول: مصرف نمودن اموال زکات به پروژه های عام المنفعه بدون تملیک..... ۷۷
- مطلب دوم: تلف شدن اموال زکات در قبضه مؤسسات خیریه..... ۸۱

- مبحث دوم: تجارت در اموال مؤسسات خیریه..... ۸۴
- مطلب اول: تجارت مؤسسات خیریه در اموال زکات..... ۸۴
- مطلب دوم: قواعد عمومی برای مؤسسات خیریه..... ۹۶
- مطلب سوم: تجارت مؤسسات خیریه در اموال یتیمان..... ۹۷
- مطلب چهارم: تجارت مؤسسات خیریه در اموال تبرعات..... ۱۰۴
- مطلب پنجم: تجارت مؤسسات خیریه در کشور غیر اسلامی..... ۱۰۶
- مبحث سوم: معاش کارکنان مؤسسات خیریه و صندوق های زکات..... ۱۰۸
- مطلب اول: تعریف عامل در لغت و در اصطلاح..... ۱۰۸
- مطلب دوم: معاش کارکنان مؤسسات خیریه و جمع کنندگان زکات..... ۱۰۹
- مطلب سوم: ساختن مؤسسات خیریه و بیوت زکات از اموال زکات..... ۱۲۱
- مبحث چهارم: تصرفات مؤسسات خیریه در اموال حرام..... ۱۲۲
- مطلب اول: جمع نمودن مال حرام..... ۱۲۲
- مطلب دوم: تکلیف فقهی مصرف نمودن مال حرام..... ۱۲۳
- مطلب سوم: تعمیر مساجد از مال حرام..... ۱۲۴

فصل سوم: زکات اموال و اوقاف مؤسسات خیریه

- مبحث اول: زکات اموال مؤسسات خیریه..... ۱۲۸
- مبحث دوم: زکات اوقاف مؤسسات خیریه..... ۱۳۱

فصل چهارم: حکم کار کردن در مؤسسات خیریه در فقه و قانون

- مبحث اول: اقسام کارکنان مؤسسات خیریه..... ۱۳۶
- مبحث دوم: کار کردن زن در مؤسسات خیریه..... ۱۳۷
- مطلب اول: حکم کار کردن زن در مؤسسات خیریه..... ۱۳۷
- مطلب دوم: ضوابط کار زن در مؤسسات خیریه..... ۱۴۱
- مبحث سوم: آداب کارکنان مؤسسات خیریه از دیدگاه فقه و قانون..... ۱۴۱
- مطلب اول: آداب عامه برای کارکنان مؤسسات خیریه..... ۱۴۲
- مطلب دوم: آداب خاصه برای کارکنان مؤسسات خیریه..... ۱۴۳

فصل پنجم: وکیل ساختن مؤسسات خیریه در باب عبادات

- تمهید: حکم وکیل ساختن در عبادات از دیدگاه فقه و قانون..... ۱۴۷
- مبحث اول: وکیل ساختن در زکات**..... ۱۵۰
- مطلب اول: تکلیف فقهی وکیل گردانیدن مؤسسات در زکات..... ۱۵۰
- مطلب دوم: نقل نمودن زکات بیرون از شهر..... ۱۵۲
- مطلب سوم: تأخیر در مصرف زکات..... ۱۵۹
- مطلب چهارم: تصرفات مؤسسات خیریه در اموال زکات..... ۱۶۱
- مبحث دوم: وکیل ساختن در صدقه فطر**..... ۱۶۴
- مطلب اول: تکلیف فقهی وکیل ساختن در صدقه فطر..... ۱۶۴
- مطلب دوم: وقت ادای صدقه فطر و مصارف آن..... ۱۶۷
- مبحث سوم: وکیل ساختن مؤسسات در کفالت یتیم**..... ۱۶۹
- مطلب اول: تعریف کفالت یتیم..... ۱۶۹
- مطلب دوم: تکلیف فقهی وکیل ساختن مؤسسات خیریه در کفالت یتیم..... ۱۷۰
- مطلب سوم: مسایل وکیل ساختن کفالت یتیم..... ۱۷۱
- مبحث چهارم: وکیل ساختن در قربانی و هدی**..... ۱۷۲
- مطلب اول: تکلیف فقهی وکیل ساختن مؤسسات خیریه در قربانی و هدی..... ۱۷۲
- مطلب دوم: مسایل وکیل ساختن در قربانی و هدی..... ۱۷۴

خاتمه

- نتایج تحقیق..... ۱۸۴
- پیشنهادات..... ۱۸۷

فهرست ها

- فهرست آیات..... ۱۸۸
- فهرست احادیث..... ۱۹۰
- فهرست اعلام..... ۱۹۲
- منابع و مأخذ..... ۱۹۵
- خلاصه بحث به انگلیسی..... ۲۱۰

نتائج تحقیق

اکنون به توفیق الهی به پایان این تحقیق رسیدیم نکاتی را به عنوان مهمترین نتایج که این رساله تحقیقی به آن نائل شده است خدمت تان تقدیم می نمایم:

۱: مراد از مؤسسات خیریه در اصطلاح رساله ای مذکور، هر تنظیم و جماعتی را گفته می شود که اهداف آن نشر و اشاعت امور خیریه و نفع رساندن به مردم باشد بدون در نظر داشت منفعت مادی.

۲: دین مبین اسلام به عمل خیر و تعاون با یکدیگر را از همه بیشتر بیان نموده است البته مؤسسات خیریه به شکل و نوع جدیدی که فعلا وجود دارد تقریباً بعد از قرن نوزدهم میلادی در سطح جهان بمیان آمده و در افغانستان بعد از سالهای 1359_1360 هـ ش پیدا شد و سپس به مرور زمان و مکان بیشتر رشد و ترقی نموده است.

۳: مؤسسات خیریه باعتبار اقسام بر دو نوع تقسیم می شود که یکی از آن نایب امام است و دیگری آن نایب مزگی و ربّ المال می باشد که حکم هر یک آنها با یکدیگر تفاوت دارد.

۴: برای مؤسسات خیریه قبول نمودن کمک های تنظیمات و دولت های غیر اسلامی جائز است بشرط اینکه تنها مقصد شان کمک باشد و در آینده کدام مفسده بنا بر آن پیدا نشود.

۵: اوقاف خیریه یکی از منابع مالی مؤسسات شمرده می شود لذا بر مؤسسات لازم است که در راستای تأسیس و ترویج اوقاف بیشتر توجه خویش را مبذول نمایند.

۶: طبق قول راجح، برای مؤسسات خیریه تأسیس نمودن صندوق های وقفی جائز است تا اینکه بدون استهلاك اصل، از منافع آن استفاده صورت گیرد.

۷: بر مؤسسات خیریه در قبال مصرف نمودن اموال وقف، رعایت نمودن شرط واقف لازمی است و اگر خلاف نمودند پس ضامن شمرده می شوند.

۸: در عصر کنونی تنها اجازه دادن دولت برای فعالیت مؤسسات خیریه، دلالت بر نایب بودن آن از جانب دولت در جمع آوری اموال زکات و توزیع آن شمرده نمی شود؛ زیرا که اکثر و بیشتر این نوع اجازات دلالت بر جواز کار را می کند نه دلالت نایب بودن را.

۹: طبق قول راجح، ذخیره نمودن مؤسسات خیریه اموال زکات را درست نیست؛ زیرا که در این تأخیر در ادای آن صورت می گیرد و همچنان مؤسسات خیریه ای که نایب مزگی و ربّ المال هستند بدون رساندن زکات به مستحقین، مسئولیت صاحب مال اداء نمی شود.

۱۰: برای مؤسسات خیریه بنا بر ضرورت جائز است که زکات را یک و یا دو سال قبل از مردم طلب نماید.

- ۱۱: بر مسئولین مؤسسات خیریه لازم است که برای پیش برد امور خیریه، منابع مالی خویش را بطور دوامدار بسازند تا اینکه در عمل خیر سکتگی واقع نشود؛ زیرا که تبرّعات و کمک های مردمی هر قدر بیشتر باشد آینده دارد نیست بلکه در بعض اوقات در آن انقطاع پیدا خواهد شد.
- ۱۲: برای مؤسسات خیریه تجارت در اموال زکات درست نیست؛ زیرا که این عمل معارض دو حکم فقهی می باشد که: وجوب زکات علی الفور و تملیک نمودن به مستحقین.
- ۱۳: البته مؤسسات خیریه ای که خواهان تجارت در اموال زکات باشند می توانند که از مستحقین اجازه گرفته تجارت نمایند تا اینکه منافع آن به ایشان بطور استمرار برسد ولی مشروط به اینکه ایشان محدود باشند و اجازه گرفتن ممکن باشد.
- ۱۴: برای مؤسسات خیریه صرف نمودن اموال زکات در پروژه های عام المنفعه جائز نیست، بلکه چنین کار ها را توسط تبرّعات و موارد دیگری پیش ببرند.
- ۱۵: بر مؤسسات خیریه لازم است که اموال تبرّعات را طبق تعیین و تشخیص متبرّع صرف نمایند؛ زیرا که ایشان وکیل هستند و بر وکیل اطاعت موکل لازمی است.
- ۱۶: طبق قول راجح، در هنگام ضرورت و نیاز تأسیس نمودن مسجد از مال حرام درست است؛ زیرا که خبث در عین مال وجود ندارد بلکه در ذات کاسب بوده که بنابر تبدیلی ملک از بین رفته است، ولی با وجود این اگر دیگر اموال پاک وجود داشته باشد باید از مال حرام خودداری شود.
- ۱۷: اموال که نزد مؤسسات خیریه وجود دارد در آن زکات واجب نمی شود، اعم از اینکه در آن تجارت شود و یا خیر.
- ۱۸: برای مؤسسات خیریه جائز است که برای جمع کننده ای تبرّعات، چند فیصد از تبرّعات را مختص نمایند.
- ۱۹: اصل همین است که مؤسسات خیریه زکات هر شهر را در همان مقام تقسیم نمایند البته در بعض اوقات بنابر نیاز و ضرورت نقل نمودن آن به شهر های دیگری بعد از اجازه مزگی و امن بودن راه درست است.
- ۲۰: اگر مؤسسات خیریه در عوض اموال زکات کدام چیزی را برای مستحقین خرید نمایند پس بهتر همین است که بعد از اجازه ای شان چنین بکنند.
- ۲۱: مؤسسات خیریه ای که از جانب صاحب مال مسئولیت ادای صدقه فطر و قربانی را دارند، بر ایشان لازم اند که تمام شرائط ادای این عبادات را از قبیل وقت، سنّ و سال قربانی و امثال این شرائط را رعایت نمایند.

- ۲۲: برای مؤسسات خیریه جائز است که گوشت قربانی را بنابر مصلحت، ذخیره نمایند.
- ۲۳: و همچنان برای شان درست است که گوشت قربانی را از یک مکان به مکان دیگری انتقال دهند.
- ۲۴: برای زنان کار کردن در مؤسسات خیریه، بعد از تحقق شروط متذکره ای بیان شده درست است، البته در اکثر مؤسسات خیریه و آن هم در عصر حاضر چنین شرائط تحقق پیدا نمی کنند لذا کار کردن زن درست نمی باشد.
- ۲۵: کارکنان مؤسسات خیریه چونکه از یک بخش مستقل خیریه نمایندگی می کنند لذا بر ایشان لازم است تمام آداب اسلامی رعایت نمایند؛ زیراکه ایشان بین مَرکَی و رَبِّ المال و مستحقین نقطه ای وصل هستند پس متصف بودن شان از تمام اخلاق و آداب اسلامی لازمی است تا اینکه سبب تشویق و ترغیب دیگران گردند و باعث تنفّر بین مردم نشوند.
- ۲۶: اموال که در دست مؤسسات خیریه قرار دارد، امانت است لذا در قبال صرف آن تمام قواعد و ضوابط شرعی را رعایت نمایند و بدون نیاز و ضرورت در جاهای غیر ضروری صرف ننمایند.

پیشنهادات

در آخر این تحقیق نکاتی را به عنوان پیشنهاد مطرح می‌کنم:

۱: قانون که در باره مؤسسات غیر دولتی در افغانستان وجود دارد خیلی مختصر می‌باشد که آن هم بیشتر از بخش اداری و تأسیس مؤسسات رهنمایی می‌کنند لذا وقت ایجاب می‌کند که در ضمن همین قانون، یک قانون همه شمول ایجاد شود که شامل تمام بخش‌های مؤسسات خیریه باشد که در آن بخش اداری و مالی و شرعی گنجانیده شود.

۲: در سطح افغانستان نسبتاً از دیگر ممالک، بخش مؤسسات خیریه خیلی کم رنگ و کم کار دیده شود و آن هم توسط افراد محدودی که از دولت نمایندگی نمی‌کنند، لذا بر دولت افغانستان لازم است که قسمکیه در دیگر کشورها مؤسسات خیریه ای دولتی وجود دارد، مؤسسات دولتی را تأسیس نماید و بخش مؤسسات خیریه را به بطریق احسن سرپرستی نماید تا اینکه خلای زیادی در این بخش وجود دارد رفع گردد.

۳: بنابر رشد کاری مؤسسات خیریه و پیچیده بودن بعض مسائل آنها، لازم است که در مؤسسات خیریه یک بخش مستقل هیئت شرعی و افتاء ایجاد شود تا اینکه طبق فتوی و مشوره آنها مؤسسات خیریه کارهای خویش را پیش ببرند؛ زیرا که ارتباط مؤسسات خیریه با یک بخش مستقل اقتصاد اسلامی می‌باشد.

۴: ایجاد نمودن تنسيق در بین مؤسسات خیریه در باره رشد و ترقی و استفاده از تجارب یکدیگر.

۵: بر مؤسسات خیریه لازم است که از راه‌های مشروع و درست، برای پیش برد عمل خیریه موارد مالی خویش را بطور مستمر بسازند تا اینکه بنابر قطع کمک‌های مردمی در عمل خیریه سکتگی واقع نشود.

۶: پیشنهاد خصوصی برای مؤسسات خیریه اینست که: نیازمندی‌های مردم را باعتبار هر ولایت و ولسوالی و بطور اخص در قریه جات دور افتاده واقعا مردم نیازمند تر زیاد وجود دارند لذا بعد از تحقیق کامل و تهیه لیست و بعد از مشاهده نمودن خود فرد و محل سکونت آن، به ایشان کمک نمایند؛ زیرا که در اکثر و بیشتر اوقات بنابر گفته‌های ملک قریه اکفتاء صورت می‌گیرد و مواد کمک نیز بدست شان تحویل داده می‌شود که عشر عشیر آن به فقراء می‌رسد.

و در اخیر از الله متعال استدعا دارم که این جهد و سعی ناچیز بنده را در بارگاه خویش قبول نموده و اشتباهات که در آن وجود دارد مورد عفو و بخشش قرار دهد و این رساله را باعث نفع به مردم بگرداند.

و الحمد لله ربّ العلمین، و صلّی الله و سلّم علی نبینا محمد و علی آله و صحابته اجمعین.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af